

Informatívna správa o vyhľadávaní a potieraní nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania za rok 2013

I. Úvod

Národný inšpektorát práce predkladá Informatívnu správu o vyhľadávaní a potieraní nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania za rok 2013 (ďalej len „správa“) na rokovanie porady vedenia, čím plní úlohu č. B.2. stanovenú generálnemu riaditeľovi Národného inšpektorátu práce ministrom práce, sociálnych vecí a rodiny v uznesení porady vedenia Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.

Účelom tejto správy je informovať o stave v oblasti vyhľadávania a potierania nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania za obdobie roka 2013. Informácie uvedené v správe vychádzajú z kontrolnej činnosti realizovanej v sledovanom období inšpektorátmi práce, Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny a úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny. Zistenia za rok 2013 sú prezentované aj v porovnaní s výsledkami činnosti v predmetnej oblasti za predchádzajúce tri roky.

Správa obsahuje aj informácie od orgánov štátnej správy, ktoré pri výkone kontroly nelegálneho zamestnávania spolupracujú s kontrolnými orgánmi, a to Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky, Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru a odbor poriadkovej polície Prezídia Policajného zboru.

Odhaľované prípady nelegálneho zamestnávania svedčia o situácii v spoločnosti limitovanej ekonomicky, sociálne, ale aj ľudsky. Podľa zistení v sledovanom období ani hrozba vysokých pokút nestimuluje zamestnávateľov k dodržiavaniu právnych predpisov. Nárast zistených prípadov nelegálneho zamestnávania je dôsledkom zvýšenej pozornosti kontrolných orgánov v snahe odhaľovať tento negatívny spoločenský jav a minimalizovať jeho dôsledky na spoločnosť a jednotlivca. Občan, ktorý je nelegálne zamestnávaný, sa vykonávaním takejto práce pripravuje o celý rad sociálnych istôt, nepožíva právnu ochranu garantovanú pracovnoprávnou legislatívou zamestnancovi z legálneho pracovnoprávneho vzťahu (právo na prácu, právo na poskytnutie mzdy alebo odmeny za vykonanú prácu, dodržiavanie limitov pracovného času, právo na dovolenku, právo na zabezpečenie stravovania, právo na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, právo na odškodnenie poškodenia zdravia a ďalšie nároky).

II. Východiská vyhľadávania a potierania nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania

Na kontrolu dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania splnomocňuje inšpektoráty práce, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny a úrady práce, sociálnych vecí a rodiny zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon 82/2005“).

Základným cieľom výkonu kontroly je potieranie všetkých foriem porušovania zákazu nelegálneho zamestnávania. Pod pojmom nelegálne zamestnávanie sa rozumie zamestnávanie právnickou osobou alebo fyzickou osobou, ktorá je podnikateľom, ak využíva závislú prácu:

- fyzickej osoby a nemá s ňou založený pracovnoprávny vzťah alebo štátnozamestnanecký pomer,
- fyzickej osoby, má s ňou založený pracovnoprávny vzťah alebo štátnozamestnanecký pomer a nesplnila povinnosť prihlásiť túto osobu do registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia, t. z. nesplnila povinnosť bez ohľadu na termín vykonania kontroly; do 31. 10. 2013 sa za nelegálne zamestnávanie považovalo nesplnenie uvedenej povinnosti do začiatku výkonu kontroly,
- štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý nemá povolenie na prechodný pobyt na účely zamestnania a povolenie na zamestnanie, ak to vyžaduje osobitný predpis a ak medzinárodná zmluva, ktorou je Slovenská republika viazaná, neustanovuje inak,

Nelegálne zamestnávanie je aj zamestnávanie štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý sa zdržiava na území Slovenskej republiky v rozpore s osobitným predpisom a ktorý vykonáva závislú prácu.

Do 31. 10. 2013 sa za nelegálne zamestnávanie považovalo aj zamestnávanie právnickou osobou alebo fyzickou osobou, ktorá je podnikateľom, ak využívala prácu fyzickej osoby a nemala s ňou založený právny vzťah podľa osobitného predpisu. Uvedené bolo ostatnou novelou zo zákona 82/2005 vypustené.

Oblasť nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania je okrem legislatívnej úpravy ustanovenej zákonom 82/2005 čiastkovo upravená aj inými právnymi predpismi. Závislú prácu po zmene účinnej od 1. 1. 2013 definuje zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákonník práce“) ako prácu vykonávanú vo vzťahu nadriadenosti zamestnávateľa a podriadenosti zamestnanca, osobne zamestnancom pre zamestnávateľa, podľa pokynov zamestnávateľa, v jeho mene, v pracovnom čase určenom zamestnávateľom, za mzdu alebo odmenu. Zjednodušenie definície závislej práce a súčasné určenie toho, že závislá práca nemôže byť vykonávaná v zmluvnom občianskoprávnom vzťahu alebo v zmluvnom obchodnoprávnom vzťahu, prispelo k odstráneniu využívania tzv. zastretých pracovných pomerov, pri ktorých do účinnosti novely Zákonníka práce dochádzalo využívaním závislej práce na základe napr. príkazných, resp. iných nepomenovaných zmlúv.

Legislatívnym rámcom vykonávania dozoru nad dodržiavaním zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania je zákon č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávani a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o inšpekcii práce“). Tento právny predpis ustanovuje okrem obsahu a spôsobu realizácie inšpekcie práce aj povinnosť inšpektorátom práce uložiť zamestnávateľovi alebo fyzickej osobe za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania pokutu od 2 000 do 200 000 eur a ak ide o nelegálne zamestnávanie dvoch a viac fyzických osôb súčasne, najmenej 5 000 eur. Zvýšenie dolnej hranice pokuty za nelegálne zamestnávanie dvoch a viac fyzických osôb súčasne bolo zavedené s účinnosťou od 1. 11. 2013 novelou zákona o inšpekcii práce.

Obsah a proces kontroly realizovanej kontrolórmí Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny a úradov práce, sociálnych vecí a rodiny je upravený zákonom č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe v znení neskorších predpisov. Podľa § 9 ods. 3 citovaného zákona potrebujú zamestnanci orgánu kontroly písomné poverenie, ak osobitný predpis neustanovuje inak. V § 6 ods. 3 uvedeného zákona je ustanovená prednosť osobitného predpisu upravujúceho pôsobnosť orgánov kontroly. Týmto osobitným predpisom je zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon 5/2004“), podľa ktorého s účinnosťou od 1. 11. 2013 kontrolóri vykonávajú kontrolnú činnosť na základe preukazu kontrolóra, t. z. že už nepotrebujú písomné poverenie. Výšku pokuty uloženej za správny delikt, ktorým je zistenie porušenia zákazu nelegálneho zamestnávania, ustanovuje zákon 5/2004 a jej výška sa pohybuje rovnako v rozsahu od 2 000 do 200 000 eur a ak ide o nelegálne zamestnávanie dvoch a viac fyzických osôb súčasne, najmenej 5 000 eur.

Osobitný záujem je venovaný kontrole využívania závislej práce štátnych príslušníkov tretích krajín. Inšpekcie práce a kontroly vykonávané kontrolnými orgánmi sú realizované v spolupráci s príslušníkmi Úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru. Do zákona 82/2005 bola transponovaná Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/52/ES z 18. júna 2009, ktorou sa stanovujú minimálne normy pre sankcie a opatrenia voči zamestnávateľom štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na území členských štátov. Na jej základe bola kontrolným orgánom pri výkone kontroly nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania ustanovená povinnosť informovať štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý bol nelegálne zamestnaný a na území Slovenskej republiky sa zdržiaval v rozpore s osobitným predpisom, o jeho práve podať podnet, ak mu dohodnutá mzda nebola vyplatená, o jeho práve uplatniť si nárok na dohodnutú dlžnú mzdu a o jeho práve na doručenie dlžnej mzdy do krajiny, do ktorej sa vráti alebo bude administratívne vyhostený na náklady právnickej osoby alebo fyzickej osoby, ktorej bola právoplatne uložená pokuta za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania.

Kontrolné orgány v zmysle ustanovení zákona 82/2005 posudzujú riziko nelegálneho zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa zdržiavajú na území Slovenskej republiky v rozpore s osobitným predpisom a ktorí vykonávajú závislú prácu. Pravidelne identifikujú odvetvia ekonomických činností, v ktorých sa sústreďuje nelegálne zamestnávanie týchto osôb. Národný inšpektorát práce následne predkladá Európskej komisii každoročne

do 1. júla informácie za predchádzajúci kalendárny rok o počte kontrol v jednotlivých rizikových odvetviach, percentuálnom podiele kontrolovaných subjektov z počtu zamestnávateľov v každom rizikovom odvetví a o výsledkoch kontrol vykonaných v jednotlivých rizikových odvetviach.

Účinným prostriedkom, zefektívňujúcim a zrýchľujúcim výkon kontroly dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania je využívanie elektronického prístupu do databázy registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia vedeného Sociálnou poisťovňou. Inšpektori práce a kontrolóri Ústredia a úradov práce, sociálnych vecí a rodiny sú technicky vybavení a majú vydané GRID karty, ktoré im umožňujú prístup

k informáciám v čase výkonu kontroly fyzických osôb na pracoviskách kontrolovaných subjektov.

Okrem využívania inšpekčnej a kontrolnej činnosti ako základného nástroja na vyhľadávanie a potieranie nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania sa efektívne využíva aj preventívne pôsobenie inšpektorov práce formou poskytovania bezplatného poradenstva v rozsahu základných odborných informácií a rád o spôsoboch, ako najúčinnšie dodržiavať platné právne predpisy v oblastiach dozoru inšpekcie práce.

Ďalším významným nástrojom potierania nelegálneho zamestnávania je vydávanie potvrdení o neporušení zákazu nelegálneho zamestnávania zamestnávateľom. Poskytnutie dotácií z výdavkov štátneho rozpočtu, pomoci a podpory z fondov Európskej únie, resp. účasti na verejnom obstarávaní je podmienené práve neporušením zákazu nelegálneho zamestnávania.

Zákonným opatrením je aj povinnosť inšpektorátov práce oznamovať na účely zrušenia živnostenského oprávnenia zistené prípady opakovaného porušenia zákazu nelegálneho zamestnávania.

III. Kontrolná činnosť a zistenia orgánov inšpekcie práce

Výkon inšpekcie práce zameranej na kontrolu dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania bol v období kalendárneho roka 2013 realizovaný v rámci:

- plánovaných celoslovenský úloh,
- plánovaných krajských úloh,
- mimoriadnych úloh,
- vyšetrovania podnetov právnických a fyzických osôb,
- výkonu následnej kontroly plnenia nariadených opatrení,
- vyšetrovanie udalostí (pracovných úrazov a chorôb z povolania),
- súčinnosti s inými orgánmi.

Kontrola osôb nachádzajúcich sa na pracovisku zamestnávateľa sa realizuje aj ako samostatný výkon inšpekcie práce zameraný výlučne na kontrolu dodržiavania zákazu nelegálneho zamestnávania, ale väčšinou je súčasťou výkonov inšpekcie práce zameraných na dodržiavanie pracovnoprávných predpisov, predpisov na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a predpisov upravujúcich oblasť sociálnej legislatívy v doprave. Predmetná kontrola sa spravidla nevykonáva iba pri kolaudácií a pri výkone jadrového dozoru.

V roku 2013 zrealizovali inšpektoráty práce 48 904 výkonov inšpekcie práce v zložení: 12 721 v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, 4 584 v oblasti trhového dohľadu, 17 628 v oblasti pracovnoprávných vzťahov, 48 v oblasti jadrového dozoru, 7 750 v oblasti kontroly dodržiavania sociálnej legislatívy v doprave a 15 974 (32,66 %) výkonov bolo zameraných na kontrolu dodržiavania zákazu nelegálneho zamestnávania.

S účinnosťou od 1. 10. 2013 boli v rámci krajských inšpektorátov práce vytvorené útvary kontroly nelegálneho zamestnávania (ďalej len „útvary KNZ – KOBRA“).

Ide o špecializované tímy inšpektorov práce, ktorí vykonávajú najmä kontrolu dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania. V útvaroch pôsobí v rámci Slovenskej republiky 36 inšpektorov práce.

Zriadeniu útvarov KNZ predchádzala potreba vysporiadania sa s negatívnym fenoménom súčasnej spoločnosti, ktorým je rozmáhanie sa nelegálneho zamestnávania. Ide o negatívny spoločenský jav zahŕňajúci zneužívanie pracovnej sily, najmä uchádzačov o zamestnanie evidovaných úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny, zneužívanie systému sociálnych dávok a dávok v nezamestnanosti, neodvádzanie odvodov na sociálne poistenie, neodvádzanie daní a rozvoj tzv. čiernej ekonomiky.

Činnosť útvarov KNZ – KOBRA je špecifická organizáciou ich pracovného času. Výkon inšpekcie práce realizujú aj v popoludňajších a nočných hodinách, počas víkendov a sviatkov. Metodicky je výkon inšpekcie práce usmerňovaný Národným inšpektorátom práce. Výsledky ich činnosti sa samostatne sledujú a vyhodnocujú. V tejto správe sú zistenia útvarov KNZ – KOBRA súčasťou výsledkov kontroly inšpekcie práce, ale zároveň sú osobitne prezentované aj v závere nasledujúcej časti III.A. Výsledky činnosti útvarov KNZ – KOBRA za tri mesiace ich aktívneho kontrolného pôsobenia svedčia o opodstatnenosti ich vzniku a o efektívite ich činnosti.

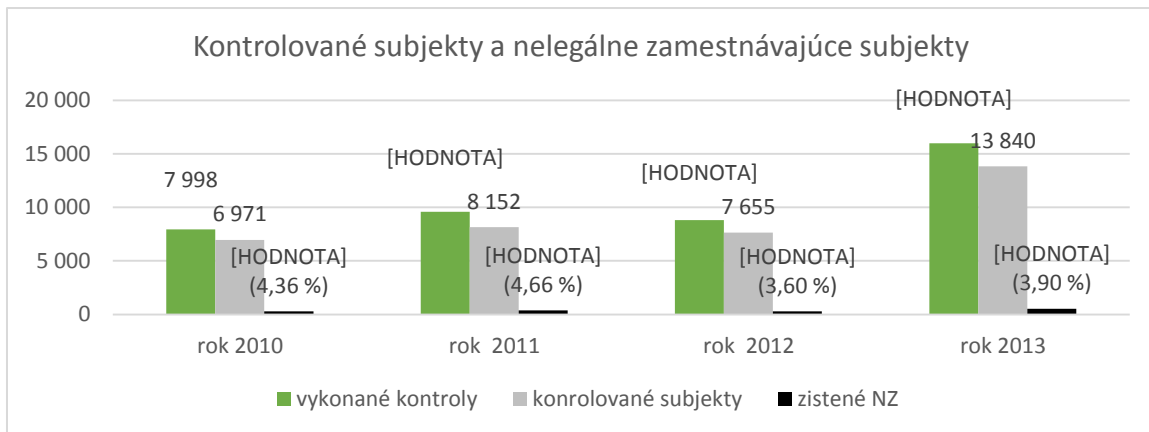
V rámci plnenia mimoriadnych úloh sa inšpektori práce zúčastnili aj kontrolnej akcie NEZÁBUDKA 2, ktorá bola iniciovaná Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny. Zistenia porušení zákazu nelegálneho zamestnávania sú zahrnuté do celkových výsledkov kontroly.

III.A. Výsledky kontroly

Inšpektoráty práce v roku 2013 vykonali 15 974 kontrol zameraných na kontrolu dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania, v rámci ktorých bolo skontrolovaných 13 840 subjektov (právnických osôb a fyzických osôb, ktoré sú podnikateľmi) a 47 002 fyzických osôb vykonávajúcich prácu na pracoviskách kontrolovaných subjektov. Výkonmi inšpekcie práce bolo zistených 541 subjektov – zamestnávateľov, ktorí porušili zákaz nelegálneho zamestnávania tým, že nelegálne zamestnávali 1 056 fyzických osôb.

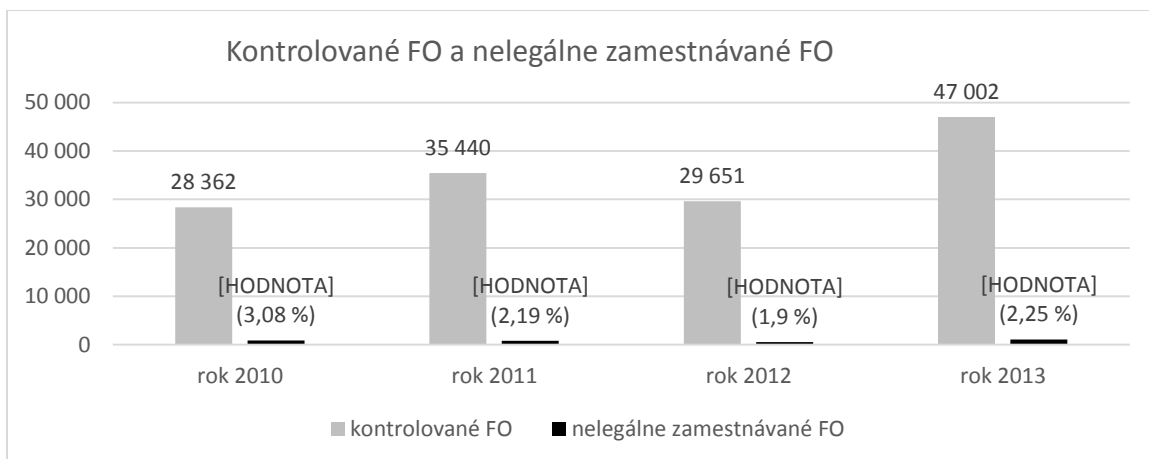
Realizované inšpekcie práce a ich zistenia sú najpočetnejšie v porovnaní s predchádzajúcimi tromi kalendárnymi rokmi. Vykonané kontroly v roku 2013 (15 974) sú v porovnaní s rokom 2012 (8 801) navýšené o 81,50 %, v porovnaní s rokom 2011 (9 576) sú navýšené o 66,81 % a v porovnaní s rokom 2010 (7 998) sú výkony kontrol navýšené o 99,73 %. Porovnanie počtov výkonov svedčí o navýšení a zintenzívnení výkonov kontroly dodržiavania zákazu nelegálneho zamestnávania (tabuľka č. 1a).

Pre prehľadnosť sú údaje o vykonaných kontrolách dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania a ich zisteniach spracované v nasledujúcom grafe.

Zistené prípady porušenia zákazu nelegálneho zamestnávania v roku 2013 (541) predstavujú 3,90 % z počtu všetkých kontrolovaných subjektov (13 840). Uvedený percentuálny podiel nelegálne zamestnávajúcich zamestnávateľov vykazuje stúpajúci trend oproti roku 2012, kedy nelegálne zamestnávalo 3,60 % kontrolovaných zamestnávateľov. V porovnaní s rokmi 2011 (4,66 %) a 2010 (4,36 %) sa však percentuálny podiel nelegálne zamestnávajúcich subjektov znížil.

V rámci kontrolnej činnosti inšpektorátov práce zameranej na výkon dozoru nad dodržiavaním právnych predpisov, ktoré upravujú zákaz nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania bolo v roku 2013 skontrolovaných 47 002 fyzických osôb. Z tohto počtu kontrolovaných osôb bolo zistené nelegálne zamestnanie 1 056 fyzických osôb, čo v percentuálnom vyjadrení predstavuje 2,24 %. Počty kontrolovaných osôb a nelegálne zamestnávaných osôb za predchádzajúce kalendárne roky obsahuje nasledujúci graf.

Počet 1 056 nelegálne zamestnávaných fyzických osôb zahŕňa 518 nelegálne zamestnávaných žien a 538 nelegálne zamestnávaných mužov. Inšpektori práce v roku 2013 zistili aj nelegálne zamestnanie mladistvých v počte 24 fyzických osôb a nelegálne zamestnanie cudzincov v počte 13 fyzických osôb (tabuľka č. 2a).

Využívanie práce cudzincov v rozpore so zákonom 82/2005 bolo zistené u skupiny občanov členských štátov Európskej únie – odhalené bolo nelegálne zamestnanie 3 občanov Poľska, ktorých prácu využívali zamestnávatelia v odvetví stavebníctva. U skupiny cudzincov – štátnych príslušníkov tretích krajín bolo odhalené nelegálne zamestnanie 10 osôb

s povolením na pobyt, z ktorých 5 bolo nelegálne zamestnávaných zamestnávateľmi v odvetví ubytovacích a stravovacích služieb. Podrobný prehľad o počtoch odhalených prípadov nelegálneho zamestnávania cudzincov je uvedený v tabuľke č. 3a.

Chránenou skupinou zamestnancov sú mladiství, ktorí požívajú zvýšenú právnu ochranu vyplývajúcu z pracovnoprávných predpisov a zároveň aj z predpisov na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. V prípade, že mladiství vykonávajú prácu nelegálne, nie je im zaistená právna ochrana. Odhalenie nelegálneho zamestnávania mladistvých fyzických osôb v počte 15 osôb bolo zistené v Prešovskom kraji v rámci jednej inšpekcie práce, pri ktorej bolo odhalených spolu 169 nelegálne zamestnaných fyzických osôb. Kontrolované osoby mali so zamestnávateľom uzatvorené dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, avšak zamestnávateľ si nesplnil oznamovaciu povinnosť voči Sociálnej poisťovni prihlásiť svojich zamestnancov do registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia do začiatku výkonu kontroly nelegálneho zamestnávania. Mladiství zamestnanci v tomto prípade vykonávali pre zamestnávateľa činnosti ako je realizácia telefonických hovorov, mystery calls a s tým spojené administratívne práce, kódovanie dotazníkov a ostatné administratívne činnosti. Využívanie práce mladistvých v rozpore s ustanoveniami zákona 82/2005 má okrem rizík, ktoré sú najzreteľnejšie najmä v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, negatívny vplyv na kreujúcu sa osobnosť mladistvého a na jeho súčasné a budúce pracovné návyky.

Odhalenými prípadmi porušenia zákazu nelegálneho zamestnávania boli naznačené aj počtom zistení najvýznamnejšie rizikové odvetvia ekonomických činností. Počty nelegálne zamestnávaných fyzických osôb boli najvyššie v odvetviach ekonomických činností ako sú odborné, vedecké a technické činnosti s 221 zisteniami nelegálneho zamestnávania fyzických osôb, stavebníctvo s 215 zisteniami nelegálneho zamestnávania fyzických osôb a ubytovacie a stravovacie služby so 185 zisteniami nelegálneho zamestnávania a následne odvetvie veľkoobchodu a maloobchodu so 180 zisteniami nelegálneho zamestnávania (tabuľka č. 4a). V súvislosti s počtom zistených prípadov nelegálneho zamestnávania fyzických osôb v príslušnom odvetví ekonomickej činnosti je zaznamenaný radikálny nárast nelegálneho zamestnávania v odvetví odborných, vedeckých a technických služieb, čo spôsobilo odhalenie vyššie spomenutých 169 nelegálne zamestnaných fyzických osôb v Prešovskom kraji.

Po posúdení percentuálneho podielu odhalených porušení zákazu nelegálneho zamestnávania na počte kontrolovaných fyzických osôb v príslušnom odvetví boli ako rizikové vyhodnotené odvetvie odborných, vedeckých a technických činností (13,68 %), odvetvie ubytovacích a stravovacích služieb (3,73 %), odvetvie stavebníctva (3,55 %) a odvetvie ostatných činností (3,51 %). Najrizikovejším odvetvím z hľadiska odhalenia nelegálneho zamestnávania cudzincov – štátnych príslušníkov tretích krajín je odvetvie ubytovacích a stravovacích služieb.

Opakované porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania bolo v jednom prípade oznámené na účely zrušenia živnostenského oprávnenia príslušnému živnostenskému úradu v Prešovskom kraji.

Zákaz nelegálneho zamestnávania bol porušovaný najviac malými zamestnávateľmi s počtom zamestnancov 1 – 9 (tabuľka č. 5a), čo bolo zisťované aj v predchádzajúcich 3 kalendárnych rokoch.

Z hľadiska právnej formy bol v roku 2013 zákaz nelegálneho zamestnávania najviac porušovaný spoločnosťami s ručením obmedzeným (650) a fyzickými osobami, ktoré sú podnikateľmi (369). Zamestnávatelia s uvedenými právnymi formami najčastejšie porušovali zákaz nelegálneho zamestnávania aj v predchádzajúcich rokoch (tabuľka č. 6a).

Najvyšší počet nelegálne zamestnávaných fyzických osôb bol odhalený v Prešovskom kraji (267) a najnižší v Trenčianskom kraji (59). O ostatných zisteniach v členení podľa regiónov pojednáva tabuľka č. 7a.

Z hľadiska porušenia ustanovení zákona 82/2005 inšpektori práce v roku 2013 zistili a preukázali nelegálne zamestnávanie 1 056 fyzických osôb, z ktorých 378 vykonávalo pre zamestnávateľa závislú prácu a účastníci nemali medzi sebou založený pracovnoprávny vzťah. V 662 prípadoch bolo porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania spôsobené nesplnením oznamovacej povinnosti zamestnávateľa za súčasnej existencie založeného pracovnoprávneho vzťahu. Zamestnávanie štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý nemal povolenie na prechodný pobyt na účely zamestnania a povolenie na zamestnanie bolo zistené v 6 prípadoch. Nezaloženie iného právneho vzťahu, t. z. vykonávanie práce, ktorá nespĺňa definíciu závislej práce, predstavuje 10 prípadov zisteného porušenia zákazu nelegálneho zamestnávania. Predmetné ustanovenie bolo zo zákona 82/2005 vypustené s účinnosťou od 1. 11. 2013, po tomto termíne viac nie je využívanie práce, ktorá nie je závislou prácou považované za nelegálne zamestnávanie.

Na území Slovenskej republiky nebolo v roku 2013, rovnako ako ani v predchádzajúcich sledovaných rokoch, zistené nelegálne zamestnávanie štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý sa zdržiava na území Slovenskej republiky v rozpore s ustanoveniami zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov alebo zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vykonáva závislú prácu (tabuľka č. 8a).

Okrem informácií získaných pri výkone inšpekcie práce a vlastného vyhľadávania kontrolovaných subjektov – zamestnávateľov sú zdrojom informácií o možnom porušovaní zákazu nelegálneho zamestnávania aj podnety od občanov. Prehľad o podnetoch obsahuje nasledujúca tabuľka.

Podnety	2010		2011		2012		2013	
Opodstatnené	122	17,97 %	110	12,28 %	114	12,68 %	159	13,01 %
Neopodstatnené	557	82,03 %	786	87,72 %	785	87,32 %	1 063	86,99 %
Spolu	679		896		899		1 222	

Inšpektori preverujú každý podnet doručený na príslušný inšpektorát práce, avšak iba v priemere v cca 13 % z doručených podnetov sa potvrdia podozrenia udávané občanmi a zistí sa porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania.

Činnosť útvarov KNZ - KOBRA

Z celkových vyššie prezentovaných výsledkov činností inšpektorátov práce boli osobitne vyhodnocované zistenia v oblasti dozoru nad dodržiavaním právnych predpisov upravujúcich zákaz nelegálneho zamestnávania realizované útvarmi KNZ – KOBRA, ktoré pôsobia od 1. 10. 2013 v rámci krajských inšpektorátov práce. Inšpektori práce útvarov kontroly nelegálneho zamestnávania pri vykonaných inšpekciách práce skontrolovali 2 379 zamestnávateľov, 6 348 fyzických osôb, ktoré vykonávali prácu na pracoviskách kontrolovaných zamestnávateľov. Porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania zistili u 194 (8,15 %) zamestnávateľov, ktorí nelegálne zamestnávali 312 (4,91 %) fyzických osôb. Úspešnosť odhalenia prípadov porušenia nelegálneho zamestnávania je v percentuálnom vyjadrení vyššia v porovnaní s celkovými výsledkami kontrol nelegálneho zamestnávania. Inšpektori práce útvarov KNZ – KOBRA svoju činnosť zameriavajú výhradne na túto oblasť dozoru. Aktívne vyhľadávajú zamestnávateľské subjekty, u ktorých by mohlo dochádzať k porušovaniu zákazu nelegálneho zamestnávania, zisťujú informácie v teréne a pružne reagujú na potrebu vykonať inšpekciu práce. Inšpektori práce sú materiálne a technicky vybavení na vycestovanie a konajú operatívne z hľadiska času výkonu kontroly.

III.B. Sankcie

Inšpektoráty práce v roku 2013 právoplatne uložili pokuty za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania 330 zamestnávateľským subjektom v sume 756 681 eur.

Najvyšší počet pokút bol uložený zamestnávateľským subjektom vykonávajúcim svoje činnosti v odvetviach ekonomických činností: veľkoobchod a maloobchod – 72 pokút v sume 172 081 eur, ubytovacie a stravovacie služby – 72 pokút v sume 168 000 eur a stavebníctvo – 63 pokút v sume 147 400 eur. Početnosť pokút v týchto odvetviach priamo súvisí s početnosťou vykonaných inšpekcií práce, ktoré sú realizované prevažne v rizikových odvetviach (tabuľka č. 9a).

Z hľadiska posudzovania počtu uložených pokút v súvislosti s veľkosťou zamestnávateľa určenou počtom zamestnancov bolo najviac pokút uložených zamestnávateľom s počtom zamestnancov 1 – 9, a to 234 pokút v sume 527 249 eur (tabuľka č. 10a).

Zamestnávateľmi, ktorým boli uložené pokuty za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania, boli prevažne spoločnosti s ručením obmedzeným – 178 pokút v sume 429 581 eur a fyzické osoby – podnikatelia – 142 pokút v sume 305 100 eur (tabuľka č. 11a).

IV. Kontrolná činnosť a zistenia Ústredia práce a úradov práce, sociálnych vecí a rodiny

Kontrolná činnosť Ústredia a úradov práce, sociálnych vecí a rodiny zameraná na vyhľadávanie a potieranie nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania bola v roku 2013 vykonávaná v rámci:

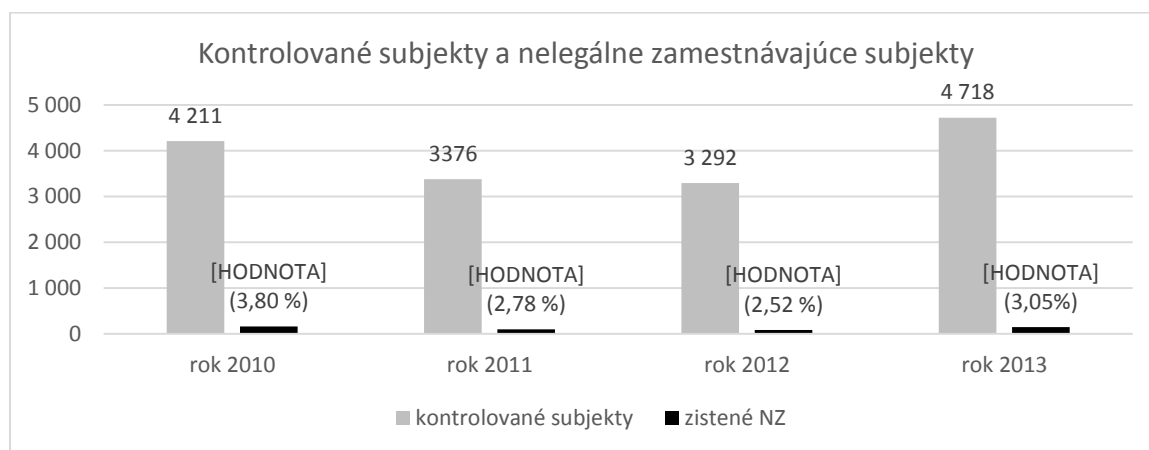
- zamerania kontrolnej činnosti na I. polrok a II. polrok 2013,

- vyšetrovania písomných podnetov fyzických a právnických osôb,
- vyšetrovania podnetov, zaznamenaných z bezplatnej telefonickej linky zriadenej na Ústredí práce, sociálnych vecí a rodiny,
- mimoriadnych celoslovenských úloh,
- rozhodnutia generálneho riaditeľa Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny, resp. riaditeľov úradov práce, sociálnych vecí a rodiny.

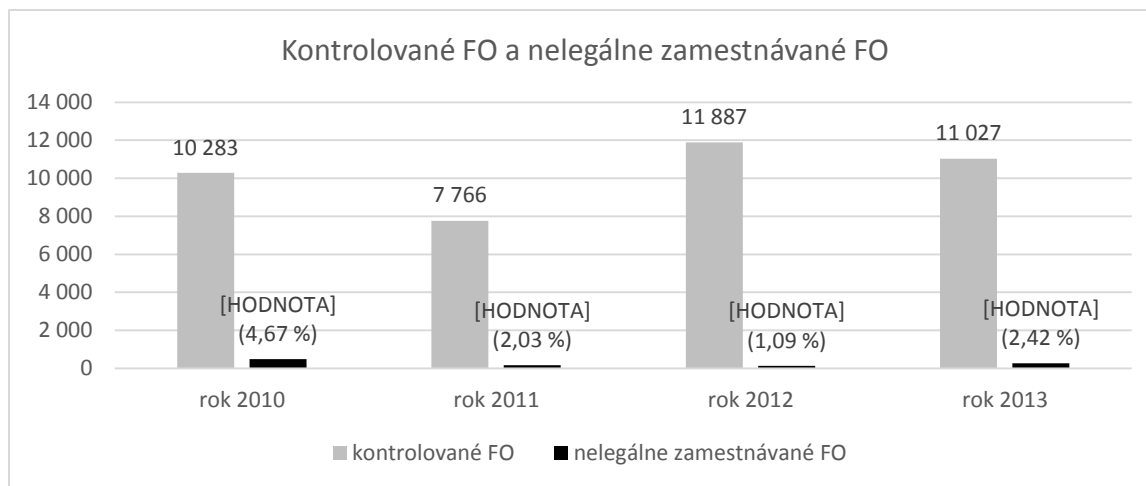
Efektívnosť kontroly vykonávanej kontrolórmí Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny a úradov práce, sociálnych vecí a rodiny sa zvýšila od 1. 11. 2013 po novelizácii zákona 82/2005 a zákona 5/2004. Kontrolórom boli vydané preukazy kontrolórov, ktoré ich oprávňujú vykonávať kontroly dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania. Odstránili sa tým prietahy v kontrolách spôsobované vyhotovovaním poverení na kontrolu. Kontrolóri tak môžu konať pružnejšie a výkon kontroly je podobný ako výkon inšpekcie práce.

IV.A. Výsledky kontroly

V roku 2013 bolo zamestnancami útvarov kontroly úradov práce, sociálnych vecí a rodiny a zamestnancami Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny vykonaných celkom 4 718 kontrol, zameraných na dodržiavanie ustanovení zákona 82/2005, pričom bolo skontrolovaných celkom 11 027 osôb. Celkom bolo zistených 144 zamestnávateľských subjektov, ktoré zamestnávali nelegálne 267 osôb (tabuľka č. 1b). Pre prehľadnosť uvádzame údaje aj v nasledujúcich grafoch.

Z celkového počtu 4 718 kontrolovaných subjektov bolo zistených 144 zamestnávateľov, ktorí zamestnávali nelegálne, čo predstavuje 3,05%.

Z celkového počtu 11 027 skontrolovaných osôb bolo nelegálne zamestnávaných 267 osôb, čo predstavuje 2,42 % (tabuľka č. 2b).

Na základe údajov uvedených v tabuľke č. 1b je zrejmé, že pri porovnaní s rokmi 2010 až 2012 sa zvýšil počet vykonaných kontrol. Na túto skutočnosť mali vplyv najmä mimoriadne celoslovenské aktivity – kontrolné akcie:

- a) NEZÁBUDKA vyhlásená Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorá prebiehala v dňoch 29. 5. 2013 – 2. 6. 2013 súbežne vo všetkých okresoch,
- b) NEZÁBUDKA 2 celoslovenská aktivita – spoločná kontrolná akcia orgánov kontroly Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny a úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, realizovaná v spolupráci s Národným inšpektorátom práce, ktorá prebiehala v dňoch 12. – 15. 12. 2013 súbežne vo všetkých okresoch.

Výsledky oboch celoslovenských aktivít sú zahrnuté v celkovom vyhodnotení kontrolnej činnosti za rok 2013.

Zvolenou oblasťou kontroly boli preferenčne malé a stredné podniky, z oblasti obchodu a služieb, ubytovacie a stravovacie služby, služby pohostinstiev, ambulatný predaj vykonávaný v rámci predvianočných trhov v exteriéri a v interiéroch obchodných centier a nákupných stredísk, stánkový predaj občerstvenia na vianočných trhoch, predaj stromčekov a vianočných dekorácií. Pri tejto identifikácii vychádzalo Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny z výsledkov činnosti kontrolných orgánov za predchádzajúce obdobie, keď práve v spomínaných oblastiach bol zaznamenaný najvyšší výskyt porušení zákazu nelegálneho zamestnávania.

Úspešní pri odhaľovaní nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania boli zamestnanci kontroly úradov pri kontrolnej akcii Nezábudka najčastejšie pri kontrolách realizovaných v odpoľudňajších a najmä večerných hodinách v pohostinstvách, reštauráciách a baroch. Úspešní pri odhaľovaní nelegálneho zamestnávania boli zamestnanci kontroly úradov aj pri kontrolnej akcii Nezábudka 2 pri kontrolách realizovaných v pohostinstvách, reštauráciách v dopoludňajších hodinách. Pokuta za nelegálne zamestnávanie bude uložená aj v herniach a stávkových kanceláriách, službám v lesníctve – za nelegálne zamestnávanie zamestnancov predávajúcich vianočné stromčeky.

Najviac kontrolných zistení nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania bolo v oblasti činností reštaurácií a pohostinstiev a v malých obchodných prevádzkach. Z ostatných oblastí bola preukázaná nelegálna práca a nelegálne zamestnávanie napr. v kozmetickom a masážnom salóne, v podnikateľskom subjekte zaoberajúcom sa zberom a recykláciou odpadu,

v spoločnosti poskytujúcej poradenské služby v oblasti podnikania, v spoločnosti so špecializovanou stavebníckou činnosťou, v sklade (tabuľka č. 3b).

Najvyšší výskyt kontrol dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania bol v roku 2013 zaznamenaný v zamestnávateľských subjektoch s počtom zamestnancov 1 až 9 (tabuľka č. 5b). V uvedených subjektoch bolo skontrolovaných 7 915 osôb, čo predstavuje 71,78 % z celkového počtu skontrolovaných osôb, z toho 4 310 u zamestnávateľov – fyzických osôb a 3 132 u spoločností s ručením obmedzeným (tabuľka č. 6b). Čo sa týka početnosti výskytu prípadov nelegálne zamestnaných osôb, najvyššia bola u skupiny zamestnávateľských subjektov s počtom zamestnancov 1 až 9 – celkovo išlo o 195 osôb (73,03 % spomedzi všetkých zistených nelegálne pracujúcich osôb).

V tabuľke č. 7b sú uvedené údaje o počte nelegálne zamestnávaných osôb a počte zistených zamestnávateľov podľa regiónov. Na základe uvedených údajov v tabuľkách je zrejmé, že Trenčiansky a Žilinský kraj s počtom zistených nelegálne zamestnávaných osôb 21 a počtom nelegálne zamestnávajúcich zamestnávateľov 18 zďaleka nedosahujú tak vysoké údaje ako ostatné regióny. Je možné povedať že sú to nízkorizikové regióny, čo sa týka porušovania zákona 82/2005. Uvedenú skutočnosť do veľkej miery ovplyvňuje aj nízka miera nezamestnanosti v regiónoch, výskyt automobilového priemyslu a iných pracovných príležitostí, ktoré umožňujú občanom sa zamestnať, resp. nájsť si zamestnanie. Naopak v ostatných regiónoch občania v dôsledku nízkeho platového ohodnotenia, z dôvodu zachovania príjmu, malých možností nájsť si iné zamestnanie a z iných dôvodov sú ohrozenejší a súhlasia s nelegálnym zamestnávaním, čo v neposlednom rade niektorí zamestnávatelia využívajú.

Kontrolóri úradov práce v roku 2013 vykonali celkom 98 kontrol u zamestnávateľov, ktorí zamestnávali aj štátnych príslušníkov tretích krajín s povolením na pobyt, pričom boli zistení 7 zamestnávatelia, ktorí nelegálne zamestnávali 9 štátnych príslušníkov tretích krajín. Išlo o občanov Číny (4), Vietnamu (1), Alžírsku (1), Macedónsku (1), Turecka (1) a Mexika (1), ktorí pracovali prevažne v oblasti reštauračných a pohostinských služieb (tabuľky č. 3b a 8b).

Kontrolóri úradov práce v tomto období skontrolovali 196 štátnych príslušníkov tretích krajín, z toho bolo najviac občanov Vietnamu (82), Číny (63), Macedónska (10), Kórey (9), Turecka (7), Thajska (5), Ukrajiny (4), Srbska (4), Japonska (2), Mexika (2) a Sýrie (2), Alžírsku (1), Malajzie (1), Indie (1), Iraku (1), Líbye (1) a Egypta (1).

Z celkového počtu 267 zistených nelegálne zamestnávaných osôb za rok 2013 bolo zistených 99 uchádzačov o zamestnanie (ďalej len „UoZ“), z toho poberajúcich sociálne dávky 19 UoZ. Na základe uvedených zistení bolo podaných 41 návrhov na vyradenie z evidencie uchádzačov o zamestnanie (tabuľka č. 12).

Nelegálne zamestnávanie mladistvých bolo zistené v 5 prípadoch a nelegálne zamestnávanie žien bolo zistené v 126 prípadoch (tabuľka č. 2b).

Aktívnu pomoc pri kontrole nelegálneho zamestnávania poskytli úradom práce, sociálnych vecí a rodiny okresné riaditeľstvá Policajného zboru. Neoceniteľnou bola spolupráca príslušníkov Policajného zboru najmä pri kontrolách vo večerných a nočných hodinách.

IV.B. Sankcie

Kontrolóri úradov práce v roku 2013 na základe kontrolných zistení vydali v zmysle ustanovenia § 68a zákona 5/2004 a v zmysle ustanovenia § 7 zákona 82/2005 celkom 111 právoplatných rozhodnutí o uložení pokuty v celkovej výške 251 049 eur. Najčastejšie boli uložením pokút postihované zamestnávateľské subjekty s počtom zamestnancov 1 až 9, stalo sa tak v 89 prípadoch. Uvedený fakt priamo súvisí s najvyššou mierou výskytu porušení zákona 82/2005 u tejto skupiny zamestnávateľov. V tejto kategórii zamestnávateľských subjektov bola v 64 prípadoch právoplatne uložená pokuta zamestnávateľom – fyzickým osobám v celkovej sume 127 699 eur a v 43 prípadoch spoločnostiam s ručením obmedzeným v celkovej sume 112 300 eur (tabuľky č. 10b a 11b).

Z hľadiska odvetví hospodárstva možno uviesť, že najviac postihov bolo uložených v odvetviach veľkoobchodu a maloobchodu – 44 pokút v celkovej sume 103 650 eur, nasledujú odvetvia ubytovacích a stravovacích služieb – 32 pokút v celkovej sume 71 799 eur, stavebníctva – 11 pokút v celkovej sume 27 340 eur a ostatné činnosti – 14 pokút v celkovej sume 31 150 eur. Prehľadné údaje o výške právoplatných pokút, členených podľa ekonomickej klasifikácie, za zistené porušenie právnych predpisov v oblasti nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania sú uvedené v tabuľke č. 9b.

Z celkového počtu právoplatne uložených pokút (111) v sume 251 049 eur, bolo 107 pokút udelených v zmysle § 68a zákon 5/2004 – správny delikt – v sume 250 939 eur a 4 pokuty udelené v zmysle § 7 zákon č. 82/2005 – priestupok – v sume 110 eur.

Poriadková pokuta v roku 2013 uložená nebola.

V. Kontrolná činnosť a výsledky kontroly iných orgánov

Inšpektoráty práce, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny a úrady práce, sociálnych vecí a rodiny spolupracujú pri výkone kontroly dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania s inými orgánmi štátnej správy a s Prezídiom Policajného zboru.

V.A. Finančné riaditeľstvo SR

Finančná správa priebežne v rámci výkonu správy daní v zmysle zákona č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „daňový poriadok“) vykonáva činnosti, pri ktorých získava

rôzne informácie dôležité pre správne vyrubenie dane. Na účely správneho vyrubovania dane z príjmov zo závislej činnosti, resp. na účely vyhľadávania daňových subjektov, ktoré si nespĺnili voči daňovým úradom registračnú a oznamovaciu povinnosť, daňové úrady pri svojej činnosti prihliadajú aj na skutočnosti súvisiace s možným výskytom nelegálneho zamestnávania a nelegálnej práce. V prípade, že zistia skutočnosti, ktoré poukazujú na porušovanie právnych predpisov v oblasti pracovného a sociálneho práva, informujú s prihliadnutím na ustanovenie § 11 daňového poriadku – daňové tajomstvo, príslušné orgány o zistených skutočnostiach.

V priebehu roka 2013 bolo vykonaných celkom 285 zisťovaní, pri ktorých sa daňové úrady zamerali aj na odhaľovanie nelegálneho zamestnávania a nelegálnej práce. Tieto zisťovania boli vykonané najčastejšie formou miestnych zisťovaní v zmysle § 37 až § 39 daňového poriadku alebo v rámci vyhľadávacej činnosti v zmysle § 36 daňového poriadku. Zisťovania boli vykonané daňovými úradmi v prevažnej miere samostatne. V rámci spoločných kontrolných akcií s inými orgánmi štátnej správy daňové úrady spolupracovali so zástupcami inšpektorátov práce, úradov práce, sociálnych vecí a rodiny a polície.

Výkon 285 zisťovaní nevedol k odhaleniu skutočností, ktoré by poukazovali na porušenie platných právnych predpisov v oblasti pracovného a sociálneho práva.

V.B. Prezídium Policajného zboru SR

Na výkone súčinnostných kontrol podnikateľských subjektov zameraných na odhaľovanie prípadov nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania sa za Prezídium Policajného zboru podieľajú policajti Úradu hraničnej a cudzineckej polície a Odboru poriadkovej polície Prezídia Policajného zboru.

V priebehu roka 2013 Prezídium Policajného zboru vykonalo súčinnostné kontroly s viacerými orgánmi štátnej správy, a to s odborom živnostenského podnikania (2), s inšpektorátmi práce (91), s úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny (23), s daňovými úradmi (10). Pozornosť Prezídia Policajného zboru bola pri kontrolách zameriavaná najmä na kontrolu cudzincov.

V rámci vlastných kontrol a súčinnostných kontrol zameraných na dodržiavanie zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania bolo skontrolovaných 744 subjektov a 2 103 fyzických osôb. Výkon uvedených kontrol viedol k odhaleniu 17 podnikateľských subjektov, ktorí porušili zákaz nelegálneho zamestnávania tým, že nelegálne zamestnávali 40 občanov Slovenskej republiky a 9 cudzincov – štátnych príslušníkov tretích krajín. Keďže Prezídium Policajného zboru nie je kontrolným orgánom v zmysle zákona 82/2005, zistenia porušenia zákazu nelegálneho zamestnávania boli realizované oprávnenými kontrolnými orgánmi.

Nelegálne boli zamestnávaní cudzinci z krajín pôvodu: Vietnam (3), Kórejská republika (2), Tunis (1), Čína (3). Prácu vykonávali pre subjekty pôsobiace v odvetví ubytovacích a stravovacích služieb a v odvetví ostatných činností.

V roku 2013 bolo vyhostených 7 cudzincov – štátnych príslušníkov tretích krajín. Pre podozrenie z porušenia zákazu nelegálneho zamestnávania u dvoch z uvedeného počtu cudzincov – štátnych príslušníkov tretích krajín boli inšpektorátom práce poskytnuté informácie o vyhosteniach. Na základe týchto informácií sa vykonávajú inšpekcie práce (2) za účelom zistenia a preukázania porušenia zákazu nelegálneho zamestnávania podľa § 2 ods. 3 zákona 82/2005. Zamestnávateľ, ktorý nelegálne zamestnáva štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý sa zdržiava na území Slovenskej republiky v rozpore s osobitným predpisom, je po právoplatnom uložení pokuty za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania povinný zaplatiť dodatočné platby podľa § 7a zákona 82/2005.

VI. Spoločné závery

Kontrola dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania je jednou z priorit orgánov dozoru – inšpektorátov práce, Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny a úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, o čom svedčí zvýšený počet kontrol realizovaných v roku 2013 a tiež počet 1 323 odhalených prípadov porušenia zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania v porovnaní s rokom 2012 a predchádzajúcimi.

Nakoľko problém nelegálneho zamestnávania je celospoločenským problémom, je potrebné ho riešiť, a to neustálym vykonávaním kontrol s týmto zameraním, aby zamestnávateľia nevyužívali vo svoj prospech prácu občanov Slovenskej republiky bez ochrany týchto fyzických osôb ako zamestnancov so zákonom garantovanými právami a právnou ochranou. Potencionálni zamestnanci mnohokrát prejavia vôľu nepristúpiť na vykonávanie práce pre zamestnávateľa bez uzatvorenia pracovnoprávneho vzťahu, ale zamestnávateľ, ktorý je v tomto prípade v pozícii sily – dáva prácu a odmenu za prácu, nemá vôľu dodržiavať príslušné právne predpisy, čo mu v prípade neodhalenia prinesie ekonomický profit.

Vykonávanie kontroly dodržiavania zákazu nelegálneho zamestnávania je limitované personálnymi zdrojmi kontrolných úradov, ktoré sú obmedzené počtom odborne spôsobilých zamestnancov. V druhom polroku 2013 boli navýšené počty zamestnancov inšpektorátov práce. V zmysle ustanovenia § 10 ods. 1 zákona o inšpekcii práce je inšpektor práce štátny zamestnanec vykonávajúci štátnu službu v inšpektoráte práce, ak po absolvovaní špecializovanej teoretickej a praktickej odbornej prípravy získal osobitné kvalifikačné predpoklady úspešným vykonaním odbornej skúšky. Odborná príprava štátneho zamestnanca, ktorý sa uchádza o vymenovanie za inšpektora práce, trvá jeden rok. Z uvedeného vyplýva, že aj napriek navýšeniu počtu zamestnancov inšpektorátov práce nepôsobí v rámci sústavy inšpekcie práce viac inšpektorov práce. Novoprijatí zamestnanci sa stanú inšpektormi práce, odborne spôsobilými na samostatné vykonávanie inšpekcie práce, až v poslednom štvrtroku 2014. Nárast výkonov kontroly teda pokrývajú inšpektoráty práce súčasnými inšpektormi práce a odzrkadľuje sa to v miernom poklese výkonov v ostatných oblastiach dozoru.

Napriek dôvodom uvedeným vyššie je snahou všetkých kontrolných orgánov venovať zvýšenú pozornosť oblasti nelegálneho zamestnávania. V rámci svojich oprávnení pri každom výkone inšpekcie práce je zamestnávateľom, ale aj fyzickým osobám vykonávajúcim prácu

poskytované poradenstvo. Poskytnutie informácií a rád o spôsoboch, ako najúčinnšie dodržiavať dozorované právne predpisy prichádza v prípade odhaleného nelegálneho zamestnávania neskoro. Zamestnávateľa a fyzické osoby vykonávajúce prácu sa zo získaných informácií môžu poučiť pre svoje budúce konanie, ale zistený skutkový stav sa tým neodstráni.

Zo skúseností kontrolných orgánov, ktoré sú v priamom kontakte so zamestnávateľmi a občanmi, vyplýva, že spoločnosť musí klásť väčší dôraz na prevenciu. Tá môže spočívať v informovaní a výchovnom pôsobení na všetky skupiny občanov. Výchovou a vzdelávaním v školách možno pôsobiť na mladých ľudí, aby svoje práva a povinnosti vykonávali v súlade s dobrými mravmi, a aby pri svojej činnosti rešpektovali a dodržiavali zákony.

Ďalšou možnosťou je využívanie masmédií k zvyšovaniu povedomia spoločnosti o právomociach kontrolných orgánov a k pôsobeniu na občanov, aby nepristúpili na vykonávanie práce pre podnikateľské subjekty bez založenia pracovnoprávneho vzťahu, a aby prípady nelegálneho zamestnávania oznamovali kontrolným orgánom za účelom vykonania nápravy.

Na informovanie verejnosti o subjektoch porušujúcich zákon 82/2005 je v súčasnosti využívaný centrálny verejne prístupný zoznam fyzických osôb a právnických osôb, ktoré v predchádzajúcich piatich rokoch porušili zákaz nelegálneho zamestnávania.

Vôľou kontrolných orgánov je pôsobiť v spoločnosti viac preventívne a menej využívať svoje represívne oprávnenia. Neumožňuje to však súčasný stav so stúpajúcim trendom vývoja nelegálneho zamestnávania, kedy pre zamestnávateľské subjekty nie je hrozbou ani zintenzívnená kontrolná činnosť a od nelegálneho zamestnávania ich neodradí ani právna úprava pokút ukladaných za nelegálne zamestnávanie.